

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. rugsėjo 28 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas), Virgilijaus Grabinsko (pranešėjas) ir Agnės Tiknūtės, teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Berlin Chemie Menarini Baltic“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 7 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ieškinį atsakovei dėl įpareigojimo pasirašyti sutartį ir lėšų grąžinimo, trečiasis asmuo, nepareišiantis savarankiškų reikalavimų, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių apeliacinės instancijos teismo pareigą motyvuoti nutartį ir teismo nutartini patvirtintos taikos sutarties taikymo ribas, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – ir VLK) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama įpareigoti atsakovę UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“ pasirašyti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – ir PSDF) biudžeto išlaidų vaistui „Ranolazinum“ („Ranexa“); grąžinti 1 516 270,86 Eur į PSDF biudžetą.
- Ieškovė nurodė, kad atsakovė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymu, Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir medicininių preparatų gamintojų sudarymo ir vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. V-726, (toliau – Aprašas) ir Ligių vaistinių preparatų ir medicininių preparatų ir medicininių preparatų gamintojų sudarymo ir vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. kovo 27 d. sprendimu, sudarė su VLK 2015 m. balandžio 24 d./ gegužės 4 d. sutartį Nr. ISUT-143 „Dėl gydymo kompensuojamųjų vaistų Ranolazinum prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo“ dėl vaisto „Ranexa“ (toliau – ir Sutartis).
- Pagal Aprašo 4.3 punkto reikalavimus, gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartis sudaroma, jei vaistinis preparatas įrašomas į Ligių ir kompensuojamųjų vaistų sąrašą (A sąrašą), patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 49 „Dėl kompensuojamųjų vaistų sąrašų patvirtinimo“, ir dėl jo įrašymo didėja PSDF biudžeto išlaidos.
- Ieškovė nurodė, kad vaistas „Ranexa“ į kompensuojamųjų vaistų sąrašą 2015 metais buvo įtrauktas tik su sąlyga, kad dėl šio vaisto bus pasirašoma sutartis, ir sutartyje buvo nustatyta, jog sutartis galioja, iki kompensuojamųjų vaistų sąrašą atsižvelgiant generinis vaistinis preparatas. Jei dėl vaisto „Ranexa“ nebūtų buvusi sudaryta Sutartis, šis vaistas nebūtų buvęs įtrauktas į kompensuojamųjų vaistų sąrašą ir apskritai nebūtų kompensuojamas apdraustiems privalomuoju draudimu asmenims.
- Sutartyje buvo nurodytos prognozuojamos PSDF biudžeto išlaidos vaistui „Ranexa“ 2015–2017 metams ir Sutarties 4.6 punkte nurodyta, kad ji galioja tol, kol ji ta pati kainyno vaistų grupę įrašomas generinis vaistas. Kadangi generinis vaistas nebuvo įrašytas į tą pačią kainyno vaistų grupę, Sutartis buvo laikoma galiojančia, o atsakovė nesutiko su galiojančios Sutarties priedo pakeitimu 2018–2019 metams. Atsižvelgdama į tai, VLK 2020 metų sausį kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą dėl įpareigojimo pasirašyti sutartį. Vilniaus apygardos administracinis teismas kreipėsi dėl bylos teisingumo ir, bylą perdavęs pagal teisingumo Vilniaus apygardos teismui, VLK ir atsakovė sudarė taikos sutartį (patvirtinta Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gruodžio 3 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-3462-643/2020, toliau – ir Taikos sutartis) ir susitarė dėl sumos nustatymo 2018–2019 metams.
- Ieškovė teigė, jog atsižvelgiant į Taikos sutartini susitarus sąlygas, VLK apskaičiavo 2020 metų prognozuojamą išlaidų sumą ir 2020 m. gruodžio 16 d. raštu Nr. 4K-8668 išsiuntė atsakovei pasirašyti sutarties projektą „Dėl Gydymo kompensuojamųjų vaistų „Ranolazinum“ prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo“ (pakeičiantį Sutartį), tačiau atsakovė nesutiko pasirašyti sutarties projekto.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2022 m. liepos 21 d. sprendimu ieškinį tenkino, įpareigojo atsakovę pasirašyti su VLK Sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“ ir grąžinti 1 516 270,86 Eur į PSDF biudžetą.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad sutartis dėl kompensuojamųjų vaistų sudaroma, jei vaistinis preparatas naujai įrašomas į Ligių ir kompensuojamųjų vaistų sąrašą (A sąrašą), patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 49 „Dėl kompensuojamųjų vaistų sąrašų patvirtinimo“, ir dėl jo įrašymo didėja PSDF biudžeto išlaidos (Aprašo 3.1, 4.3 punktai).
- VLK ir atsakovės sudarė Sutartimi šalis susitarė dėl vaisto grupės „Ranolazinum“, kurio įsigijimo išlaidos kompensuojamos iš PSDF biudžeto lėšų teisės aktų nustatyta tvarka. Šalys sulgo, kad finansinę riziką pasidalys pagal Sutarties 1.3 punkte nurodomą finansinį rezultatą (Sutarties 1.2 punktas). Sutarties 1.3 punktu šalys sulgo, kad atsakovė Sutarties nustatytais atvejais, tvarka ir sąlygomis įsipareigoja sumokėti Sutarties galiojimo laikotarpiu apdraustiems asmenims parduotų vaistų „Ranolazinum“ iš PSDF biudžeto lėšų faktiškai apmokėtą kompensuojamąją sumą, kuri faktiškai viršijo Sutarties priede „Vaisto prognozuojama PSDF biudžeto išlaidų suma 2015–2017 metams“ nustatytą sumą.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad šalys susitarė, jog Sutartis įsigalioja nuo pasirašymo dienos ir galioja iki generinio vaisto įrašymo į tą pačią kainyno vaistų grupę (Sutarties 4.5 punktas). Sutartyje nustatyta 2015 m. gegužės 1 d. – 2015 m. gruodžio 31 d., 2016 m. ir 2017 m. laikotarpio prognozuojama PSDF biudžeto išlaidų suma vaistui. Šalys susitarė, kad vėlesniems metams prognozuojama PSDF biudžeto išlaidų suma vaistui bus nustatoma iš naujo (Sutarties 4.6 punktas).
- Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad tiek teisinis reguliavimas, tiek faktinės bylos aplinkybės lemia išvadą, jog vaistinio preparato įtraukimas į kompensuojamųjų vaistų sąrašą yra tiesiogiai siejamas su tuo, ar yra pasirašoma sutartis dėl rizikos pasidalijimo. Tokia situacija susiklostė ir šio ginčo atveju, t. y. pirma buvo pasirašyta Sutartis ir tik po to vaistinis preparatas įtrauktas į A sąrašą bei į kainyną.
- Pirmosios instancijos teismo vertinimu, pagal nurodytą teisinį reguliavimą, tais atvejais, kai gamintojo gaminamas vaistas įtrauktas į kompensuojamųjų vaistų sąrašą ir dėl jo įrašymo didėja PSDF biudžeto išlaidos, gamintojas negali dalyvauti kompensuojamųjų vaistų tiekimo sistemoje, nesudaręs gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutarties (pagrįstos finansiniais arba klinikiniais rezultatais sutarties arba mšrios sutarties), nes būtent tokios sutarties sudarymas yra pagrindas gamintojų dalyvauti kompensuojamųjų vaistų tiekimo sistemoje.
- Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad nors šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.156 straipsnio 1 dalis), tačiau draudimas versti kitą asmenį sudaryti sutartį turi išlygą, t. y. kai pareigą sudaryti sutartį nustato įstatymai ar savanoriškos įsipareigojimas sudaryti sutartį (CK 6.156 straipsnio 2 dalis). Būtent šiuo atveju atsakovė siekdama dalyvauti kompensuojamųjų vaistų tiekimo sistemoje, privalėjo sudaryti gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartį, nes tokia pareiga nustatyta teisiniu reguliavimu, be kita ko, siekiant užtikrinti PSDF biudžeto stabilumą.
- Pirmosios instancijos teismas nesutiko su atsakovės pozicija, kad Sutarties galiojimas pasibaigė 2017 m. gruodžio 31 d. Pirmosios instancijos teismas nustatė, jog atsakovė 2018 m. ir vėliau nepasitraukė iš kompensuojamųjų vaistų tiekimo sistemos ir vykdė prisiimtus sutartinius įsipareigojimus. Tokia išvada, pirmosios instancijos teismo vertinimu, darytina dėl to, kad, šalinis nesutarus dėl prognozuojamos PSDF biudžeto išlaidų sumos 2018–2019 metams ir VLK inicijavus teisinį procesą, kurį šalys išsprendė Taikos sutartimi, atsakovė sumokėjo į PSDF biudžetą šalių sulgytą sumą, tokiu būdu įvykdydama Sutartimi prisiimtus įsipareigojimus. Pirmosios instancijos teismo nuomone, neturi teisės reikšmės aplinkybė, kad nauja sutartis 2018–2019 metų laikotarpiui nebuvo pasirašyta, nes šalių tarpusavio sutartinį prevolių apimtis buvo nustatyta Taikos sutartimi. Pirmosios instancijos teismas sutiko su VLK pozicija, kad sisteminis Sutarties ir Aprašo nuostatų aiškinimas leidžia daryti išvadą, jog šalys nesulgo, kad Sutarties galiojimas pasibaigė 2017 m. gruodžio 31 d. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog tarp šalių Sutarties pagrindu sukurti sutartiniai santykiai dėl gydymo vaistu „Ranexa“ prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo 2020 metų laikotarpiu nebuvo pasibaigę.
- Pirmosios instancijos teismo vertinimu, atsakovė negalėjo atsisakyti sudaryti sutarties 2020 metų laikotarpiu, nes tokia pareiga nustatyta teisiniu reguliavimu (CK 6.156 straipsnio 2 dalis) todėl VLK reikalavimas įpareigoti atsakovę pasirašyti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“ tenkinamas. Pirmosios instancijos teismo nuomone, sutarčių sudarymas atitinkamiems laikotarpiams šiuo atveju nelemia išvados, kad sudaroma visiškai nauja sutartis, taip sukuriant naujus sutartinius santykius, nes byloje nustatyta, jog tiek pagal šalių sudarytos Sutarties nuostatas, tiek pagal teisinį reguliavimą, sudarius sutartį dėl rizikos pasidalijimo ir vaistinių preparatų įtraukus į kompensuojamųjų vaistų sąrašą, sutartiniai santykiai tęsiasi iki generinio vaisto įrašymo į kainyną arba esant Aprašo 17–20 punktuose nustatytiems aplinkybėms, kai sutartis gali būti nutraukta.
- Pirmosios instancijos teismo nuomone, vertinus tai, kad atsakovė negalėjo kompensavimo komisijos sprendimo dėl vaisto terapinės vertės sumažinimo, ir tai, kad Taikos sutartini šalys sulgo dėl prognozuojamos išlaidų sumos 2019 metams, VLK, atsižvelgiant į Aprašo 25.2.1 punkto nuostatą, apskaičiuodama prognozuojamą išlaidų sumą 2020 metų laikotarpiui, pagrįstai rėmėsi Taikos sutartyje nustatyta praėjusių metų prognozuojamą išlaidų kompensuojamajam vaistiniam preparatui suma.
- Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į nustatytas aplinkybes, konstatavo, kad atsakovė nepaieigė VLK apskaičiuotos prognozuojamos ir grąžintos sumos teisingumo, todėl VLK reikalavimą įpareigoti atsakovę grąžinti 1 516 270,86 Eur į PSDF biudžetą tenkino.
- Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2023 m. vasario 7 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2022 m. liepos 21 d. sprendimą.
- Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs Aprašo 17 punkto nuostatas, taip pat Sutarties 4.5 punkto nuostatą, kuri yra analogiška Apraše įtvirtintam reguliavimui, nusprendė, kad Sutartis galioja iki generinio vaistinio preparato įrašymo į tą pačią kainyno vaistinių preparatų grupę. Nagrinėjant atvejų nebuvo ginčo, kad 2020 metais generinis vaistinis preparatas nebuvo įrašytas į tą pačią kainyno vaistinių preparatų grupę. Atsižvelgdamas į nustatytas aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad Sutarties galiojimas 2020 metais nebuvo pasibaigęs (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 178 straipsnis).
- Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs teisinį reguliavimą, konstatavo, kad vaistinio preparato įtraukimas į kompensuojamųjų vaistų sąrašą yra tiesiogiai siejamas su sutarties dėl rizikos pasidalijimo sudarymu, t. y. Aprašo 16.1 punkte eksplisitiškai įtvirtintas reikalavimas sudaryti sutartį dėl jau įrašytų į kompensuojamųjų vaistų sąrašą vaistinių preparatų, iki kol vaistiniai preparatai dar nėra įrašyti į naują einamųjų metų kainyną. 2020 metais atsakovės gaminamas vaistas „Ranexa“ buvo kompensuojamųjų vaistų sąrašė, todėl atsakovė turėjo pareigą sudaryti sutartį, o jos nesudaręs nėra galimybės dalyvauti kompensuojamųjų vaistų tiekimo sistemoje.
- Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad tai, jog atsakovė pagal šalių sudarytą Taikos sutartį, kuri yra patvirtinta įsiteisėjusia teismo nutartimi, įsipareigojo sumokėti ir sumokėjo 2018 ir 2019 metų prognozuojamas PSDF biudžeto išlaidas vaistui „Ranexa“ į biudžetą, sudaro pagrindą konstatuoti, kad atsakovė laikė, jog Sutarties galiojimas nesibaigė 2017 metais, ir pripažino savo pareigą mokėti išlaidas į biudžetą vėlesniais metais, be kita ko, ir 2020 metais. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė esant pagrindą įpareigoti atsakovę sudaryti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“.
- Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nors VLK sutarėsi dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų projektą atsakovei pateikė pažeidusi teisės akte nustatytą terminą (Aprašo 11 punktas), tačiau ši aplinkybė, įvertinus priežastį, dėl kurios terminas buvo praleistas, t. y. jog VLK negalėjo apskaičiuoti 2020 metams prognozuojamų išlaidų, iki nebuvo inicijuotame teismo procese nustatytas 2019 metų minėtų išlaidų dydis, nepaieigia atsakovės įpareigojimo sudaryti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“ įsiteisėjimo ir pagrįstumo.
- Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino į bylą pateiktus įrodymus ir priėmė teisėtą bei pagrįstą sprendimą, kurio naikinti nebuvo teisinio pagrindo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 7 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui. Kasacinis skundas

grindžiamas šiais argumentais:

- 25.1. Apeliacinės instancijos teismas nesilaikė CPK 331 straipsnio 4 dalyje įtvirtintų teismo sprendimui (nutarčiai) keliamų reikalavimų – priėmė nutartį, kurioje nebuvo pasisakyta dėl atsakovės apeliaciniame skunde keliamų esminių bylos aplinkybių (CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktas). Dėl nurodyto pažeidimo apeliacinės instancijos teismas, nevertindamas atsakovės apeliaciniame skunde pateiktų konkrečių ir išsamių argumentų, patvirtino išskovs pateiktą faktinės situacijos vertinimą, taip panaigdamas atsakovės teisę į apeliaciją. Skundžiamas apeliacinės instancijos teismo nutartis 24–26 pastraipsuose yra pateikiama atsakovės pozicija arba cituojami kiti šaltiniai. Šiose pastraipsuose nėra teisinio argumentų, kuriais Lietuvos apeliacinis teismas motyvuotai įvertintų atsakovės poziciją ir apeliaciniame skunde pateiktus argumentus. Skundžiamas Lietuvos apeliacinio teismo nutartis 27 pastraipa negali būti laikoma atitinkančia CPK ir ypač Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) standartus, keliamus teismo motyvų dėl esminių bylos aplinkybių turinui. Jei Lietuvos Aukščiausiasis Teismas laikytų, jog apeliacinės instancijos teismo nutartyje pateikti teiginiai dėl Sutarties pripažinimo galiojančia 2020 metais laikytini motyvais, tokie atveju minėti motyvai laikytini neišsamiais – skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamojoje dalyje neatsakyta į pagrindinius bylos faktinius ir teisinius aspektus, dėl to byla galėjo būti išspręsta neteisingai.

- 25.2. Apeliacinės instancijos teismas

skundžiamoje nutartyje nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos, susijusios su taikos sutarties reikšme ir turiniu (CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punktas). Lietuvos apeliacinis teismas skundžiamoje nutartyje konstatavo aplinkybes, dėl kurių šalys Taikos sutartyje niekada nesitarė. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, konstatuodami Taikos sutarčiai prieštaraujantį faktą, jog Taikos sutartis neva patvirtinta, jog 2017 metais Sutarties galiojimas nepasibaigė ir sudarydama Taikos sutartį atsakovė neva pripažino pareigą mokėti į PSDF biudžetą vėlesniais metais, ne tik nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, bet ir nepateikė nė vieno argumento.

- 25.3. Po Lietuvos apeliacinio teismo skundžiamos nutarties priėmimo Lietuvos teisinėje sistemoje dabar yra du teismo sprendimai: a) Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-3462-643/2020, kurioje konstatuota, kad visi atsakovės įsipareigojimai pagal Sutartį yra laikomi tinkamai įvykdytais, ir b) skundžiama Lietuvos apeliacinio teismo nutartis, kurioje konstatuota, kad ne visi atsakovės įsipareigojimai pagal Sutartį yra tinkamai įvykdyti, nes neva atsakovė laikė, jog Sutarties galiojimas nesibaigė 2017 metais, ir pripažino savo pareigą mokėti išlaidas ir biudžetą vėlesniais metais, be kita ko, ir 2020 metais.

26. Ieškovė atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą prašo jį atmesti, palikti nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 7 d. nutartį. Atsiliepimus į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:

- 26.1. Pagal Sveikatos draudimo įstatymo 30 straipsnio 9 punktą, gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutarčių sudarymas su vaistinio preparato rinkodaros teisės turėtojais (jų atstovais) arba juridiniais asmenimis, turinčiais didmeninio platintojo licenciją, yra viena iš VLK funkcijų, o šios vaistų gamintojų gražinamos lėšos yra viena iš PSDF biudžeto gaunamų pajamų rūšių pagal Sveikatos draudimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 7 punktą. Gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartis yra priemonė PSDF biudžeto lėšoms valdyti.
- 26.2. VLK turi 169 sutartis su 37 vaistų gamintojais dėl 119 skirtingų bendrinių pavadinimų vaistų dėl gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo ir tik su atsakove jau ketlet metų vyksta teisminiai ginčai dėl vienos sutarties sudarymo ir vykdymo, nes atsakovė nesutiko pasirašyti išlaidų valdymo sutarties pakeitimo dėl vaisto „Ranexa“. Tačiau atsakovė turi pasirašytas kitas tris sutartis dėl kitų vaistų, šią sutartį prateisimus pasirašė ir 2023 metais, o tai parodo, jog jai puikiai žinoma sąlyga, kad sutartys galioja iki generinio vaisto atsiradimo rinkoje. Šios aplinkybės atsakovei nepavyko paneigti teismuose.
- 26.3. Vaistas „Ranexa“ į kompensuojamųjų vaistų sąrašą 2015 metais buvo įtrauktas tik su sąlyga, kad dėl šio vaisto bus pasirašoma gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartis, ir Sutartyje buvo nustatyta, kad ji galioja, kol kompensuojamųjų vaistų sąrašė atsiranda generinis vaistinis preparatas. Jei dėl vaisto „Ranexa“ nebūtų buvusi sudaryta Sutartis, šis vaistas nebūtų buvęs įtrauktas į kompensuojamųjų vaistų sąrašą ir nebūtų kompensuojamas apdraustiems privalomuoju sveikatos draudimu asmenims.
- 26.4. Taikos sutartimi, priešingai nei teigia atsakovė, nebuvo sulgyta, kad Sutartis nebegalioja. Toks susitarimas būtų prieštaravęs imperatyvioms teisės normoms ir Vilniaus apygardos teismas tokio susitarimo nebūtų patvirtinęs. Šalys susitarė, kad išsprendė ginčą dėl 2018–2019 metų, bet nebuvo susitarta, kad Taikos sutartis taikoma visiems įmanomiems ginčams ateityje.
- 26.5. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje yra išdėstyti pakankami motyvai, susiję su civilinės bylos išsprendimo pagrįstumu. Skundžiamos nutarties motyvuojamojoje dalyje atsakyta į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus, nurodant atsakovės apeliaciniame skunde, nutartyje yra byloje pateikti ir šūrtais įrodymais paremtos teismo išvados. VLK nuomone, atsakovė kasaciniame skunde neįrodo, kokias materialiosios ar proceso teisės normas Lietuvos apeliacinis teismas pažeidė, kad jo nutartį būtų galima panaikinti ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

27. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia CPK 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį, kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reikšcia, kad kasacinis teismas sprendžia šūrtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-684/2021, 19 punktas).
28. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo šiuos kasacijos pagrindus: atsakovė nesutinka su apeliacinės instancijos teismo nutarties dalimis, kuriomis apeliacinės instancijos teismas nemotyavo skundžiamos nutarties, nepasisakydama dėl atsakovės apeliaciniame skunde pateiktų argumentų; taip pat nesutinka su apeliacinės instancijos teismo nutarties dalimis, kuriomis apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties taikymo ribų.
29. Teisėjų kolegija toliau pasisako tik dėl kasaciniame skunde nurodytų kasacijos pagrindų.

Dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvavimo

30. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl atsakovės apeliaciniame skunde keliamų esminių bylos aplinkybių, nemotyavo kasacine tvarka skundžiamos nutarties, o tai, vadovaujantis CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatomis, yra absoliutus nutarties negaliojimo pagrindas.
31. Teismo sprendimas turi būti teisėtai ir pagrįstas (CPK 263 straipsnis). Šie reikalavimai taikytini visų instancijų teismų priimamiems sprendimams ir yra susiję su įstatymu pavesta teismo pareiga tinkamai motyvuoti priimtą sprendimą, t. y. jį pagrįsti faktiniais ir teisiniais argumentais (CPK 270, 331 straipsniai). CPK 331 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje glausta forma turi būti išdėstyti teismo nustatytos bylos aplinkybės, įrodymai, kuriais grindžiamos teismo išvados, argumentai, dėl kurių teismas atmetė kuriuos nors įrodymus, taip pat įstatymai ir kiti teisės aktai bei teisiniai argumentai, kuriais teismas vadovavosi darydamas išvadas. Toks teismas reglamentuojamas reikšcia, kad sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje teismas turi pagrįsti išvadas, išdėstytas sprendimo rezoliucinėje dalyje, t. y. jis turi įvertinti dalyvaujančių byloje asmenų pateiktus įrodymus ir nustatyti ginčiui reikšmingas faktines aplinkybes, pritaikyti ginčiui aktualias teisės aktų nuostatas, nurodyti argumentus, kodėl jis nelaiko patikimais ir nesieria konkrečiais įrodymais, atmeta kaip nepagrįstus šalių nurodytus argumentus ir pan. Tik išsamiai ištyręs visas bylos teisingai išspręsti reikšmingas galinčias turėti aplinkybes ir sprendime (nutartyje) išdėstęs argumentus dėl šių aplinkybių nustatymo bei vertinimo, teismas gali priimti byloje teisingą ir teisėtą sprendimą, taip, be kita ko, įgyvendindamas ir dalyvaujančių byloje asmenų teisę būti išklaustytiems.
32. Tinkamo teismo sprendimo motyvavimo, kaip vieno iš teisės į teisingą teismą elementų, svarba yra pabrėžiama ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje. EŽTT šiuo aspektu yra išaiškinęs, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis nacionalinius teismus įpareigoja išsamiai iširti šalių pateiktus paaiškinimus, argumentus ir įrodymus bei išankstinio vertinimo, ar jie svarbūs sprendimo priėmimui. EŽTT savo jurisprudencijoje taip pat yra nurodęs, kad teismų ir tribunolų sprendimuose turėtų būti tinkamai nurodyti motyvai, kuriais jie yra pagrįsti; sprendimo motyvavimas yra būtinas, norint parodyti, kad bylos šalys buvo išklaustos ir teisingumas įvykdytas atidžiai (pvz., EŽTT 2001 m. rugėjo 27 d. sprendimas byloje *Hirvisaari prieš Suomiją*, peticijos Nr. 4968/99). Nacionalinių teismų sprendimų motyvai turi būti pakankami, kad atsakytų į esminius šalies pateiktų faktinių ir teisiųjų (materialinių ar procesinių) argumentų aspektus (pvz., EŽTT 1994 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje *Ruiz Torija prieš Ispaniją*, peticijos Nr. 18390/91).
33. Kita vertus, aplinkybė, kad teismas sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje detalai neatsakė į kiekvieną dalyvaujančių byloje asmenų išdėstytą argumentą, neaptarė kiekvienos jų nurodytos aplinkybės ar pateikto įrodymo, nesudaro pagrindo visais atvejais vertinti, kad teismo sprendimas yra nemotyvuotas ir nepagrįstas. Tiek EŽTT jurisprudencijoje, tiek kasaciniame teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad teismo pareiga pagrįsti priimtą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detalai atsakyti į kiekvieną argumentą (pvz., EŽTT 1994 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje *Van de Hurk prieš Nyderlandų Karalystę*, peticijos Nr. 288; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-408-687/2016, 40 punktas). Toks aiškinimas gali būti grindžiamas tuo, kad dalis byloje nurodytų argumentų gali būti nesusiję su byloje keliamu ginču, neturėti esminės reikšmės priimančiam sprendimui dėl pareiktų reikalavimų pagrįstumo. Tuo atveju, jeigu teismas įvertino byloje surinktus įrodymus, nustatė ir nurodė visas bylos teisingai išspręsti turinčias reikšmingas aplinkybes, identifikavo ir įvertino esminius byloje keliamus klausimus bei į juos argumentuotai atsakė, pateikė motyvuotus argumentus dėl byloje nagrinėjamo ginčo išsprendimo, tai vien tai, kad bylos išnagrinėti esminės reikšmės neturinčios aplinkybės ar įrodymai nebuvo išsamiai aptarti teismo sprendime, nepašalinia šio sprendimo neteisėtumą.
34. Tinkamai apeliacinės instancijos teismo sprendimo motyvavimu teismų praktikoje yra laikomi ir atvejai, kai apeliacinis teismas, atmesdamas apeliacinį skundą, iš naujo nekartoja visų pirmosios instancijos teismo nurodytų aplinkybių ir argumentų, bet tiesiog pritaria šio teismo priimto sprendimo motyvams (pvz., EŽTT 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Helle prieš Suomiją*, peticijos Nr. 2930; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-558-421/2015). Vis dėlto tam, kad apeliacinės instancijos teismas galėtų tokiu būdu motyvuoti savo procesinį sprendimą, pirmosios instancijos teismo sprendime padarytos išvados turi būti tinkamai motyvuotos, t. y. jame turi būti pateikti konkretūs pirmosios instancijos teismo išvadas pagrindžiantys argumentai, kuriuos apeliacinės instancijos teismas turi įvertinti pagal apeliaciniame skunde apibrėžtas ginčo ribas ir kuriems, nustatęs, kad jie yra pagrįsti, gali pritariti.
35. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad, pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą, absoliučiu sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindu laikomas visiškas motyvų nebuvimas. Teismo sprendimo (nutarties) nepakankamas motyvavimas nėra jo absoliutus negaliojimo pagrindas pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą. Tuo atveju, kai teismo sprendimo (nutarties) motyvai yra neišsamūs, šis pažeidimas gali būti pripažintas esminiu pagal CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą, kasacijos pagrindas yra tik esminis proceso teisės normų pažeidimas, be to, kai šis pažeidimas galėjo turėti įtakos priimančiam teisei nutartį. Jeigu nenustatoma kitų pagrindų, tai apeliacinės instancijos teismo nutartis nėra naikinama vien dėl to, kad jos motyvai neišsamūs, o visa bylos medžiaga leidžia daryti išvadą apie tai, kokiais teisiniais argumentais vadovaudamasis teismas atmetė apeliacinį skundą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-215-915/2017 25 punktą).
36. Atsakovė kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas motyvuotai neįvertino jos apeliaciniame skunde pateiktų argumentų, kodėl Sutartis pasibaigė įvykdytus jos dalyką. Taip pat teigia, jog apeliacinės instancijos teismas motyvuotai neįvertino jos apeliaciniame skunde pateiktų argumentų, kodėl pirmosios instancijos teismo išaiškinimas, jog Sutartis negali pasibaigti anksčiau, nei generinis vaistinis preparatas yra rašytas į kainyną, prieštarauja Aprašo ir Sutarties nuostatomis.
37. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje nustatė, kad, vadovaujantis Aprašo 17 punktą, gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartis galioja iki generinio vaistinio preparato įrašymo į tačią kainyno vaistinių preparatų grupę. Analogiška nuostata įtvirtinta ir Sutarties 4.5 punkte. Be to, ieškovė ir atsakovė Sutarties 4.6 punkte sulgo, kad Sutartyje nustatyta 2015 m. gegužės 1 d. – 2015 m. gruodžio 31 d., 2016 metų ir 2017 metų prognozuojama PSDF biudžeto išlaidų suma vaistų, o vėlesniems metams prognozuojama PSDF biudžeto vaisto išlaidų suma bus nustatoma iš naujo. Taip pat apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad nagrinėjamu atveju nėra ginčo, jog 2020 metais generinis vaistinis preparatas nebuvo įrašytas į tačią kainyno vaistinių preparatų grupę. Atsižvelgdamas į nustatytas aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad Sutarties galiojimas 2020 metais nebuvo pasibaigęs.
38. Apeliacinės instancijos teismas kasacine tvarka skundžiamoje nutartyje taip pat pažymėjo, kad, pagal Aprašo 4.3 punktą, gydymo prieinamumo gerinimo ir rizikos pasidalijimo sutartis sudaroma, jei vaistinis preparatas naujai įrašomas į Ligų ir kompensuojamųjų vaistų jons gydytis sąrašą (A sąrašą) ir dėl jo įrašymo didėja PSDF biudžeto išlaidos. Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į teisinį reguliavimą, konstatavo, kad kai VLK įvertinus sutarties, galiojusios ne trumpiau negu 3 metus, galiojimo tikslingumą, nustatoma, kad sutartis nebeatitinka Aprašo 4 punkte nurodytų sąlygų, dėl kurių buvo sudaryta, tokiu atveju siūloma sutartį nutraukti abipusiai susitarimu anksčiau, nei įrašomas generinis vaistinis preparatas. Atsakovės nuomone, Aprašo 17 punkto nuostata nėra tinkamas pagrindas nutraukti Sutartį. Teisėjų kolegija akcentuoja, kad nors apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu aiškiai nepasisakė, tačiau tai savaime nesudaro pagrindo pripažinti skundžiamos nutarties nemotyvuota, atsižvelgiant į tai, jog byloje tarp šalių nekilio ginčo dėl galimybės nutraukti Sutartį.
39. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas atskleidė bylos esmę, išanalizavo esminius nagrinėjamo ginčo aspektus, motyvuota priimtą sprendimą atsakovės nurodomu Sutarties galiojimo klausimu. Iš kasacinę tvarką skundžiamos nutarties galima matyti teismo poziciją – 2015 metais sudaryta Sutartis 2020 metais buvo galiojanti ir nepasibaigusi, vaistas „Ranexa“ 2020 metais vis dar buvo kompensavimo sistemoje, į kainyno tačią vaisto grupę nebuvo įrašytas generinis vaistas, su kurio įrašymu siejama Sutarties galiojimo pasibaigimas, todėl atsakovei kilo pareiga pasirašyti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo atveju visa bylos medžiaga leidžia daryti išvadą apie tai, kokiais teisiniais argumentais vadovaudamasis teismas atmetė apeliacinį skundą, todėl vien tai, kad, atsakovės manyimu, apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai nėra pakankamai išsamūs, nesudaro pagrindo konstatuoti, jog apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, pažeidė proceso teisės normų, reglamentuojančių teismo pareigą motyvuoti procesinius sprendimus, reikalavimus.
40. Atsakovės teigimu, apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl jos apeliaciniame skunde pateiktų argumentų, kodėl Sutartis negali galuoti amžinai. Teisėjų kolegija pabrėžia, kad atsakovė šiuo aspektu ginčijo pirmosios instancijos teismo išvadą, jog pagal teisinį reguliavimą Sutartis gali būti nutraukiama ir anksčiau, nei įrašomas generinis vaistinis preparatas. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, Aprašo 17 punkte nustatyta, kad kai VLK įvertinus sutarties, galiojusios ne trumpiau negu 3 metus, galiojimo tikslingumą, nustatoma, kad sutartis nebeatitinka Aprašo 4 punkte nurodytų sąlygų, dėl kurių buvo sudaryta, tokiu atveju siūloma sutartį nutraukti abipusiai susitarimu anksčiau, nei įrašomas generinis vaistinis preparatas. Atsakovės nuomone, Aprašo 17 punkto nuostata nėra tinkamas pagrindas nutraukti Sutartį. Teisėjų kolegija akcentuoja, kad nors apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu aiškiai nepasisakė, tačiau tai savaime nesudaro pagrindo pripažinti skundžiamos nutarties nemotyvuota, atsižvelgiant į tai, jog byloje tarp šalių nekilio ginčo dėl galimybės nutraukti Sutartį.

41. Teisėjų kolegija, apibendrinama išdėstytus argumentus, nusprendžia, kad kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo panaikinti arba pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutartį (CPK 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties teisinės galios

42. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad skundžiamą nutartimi apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, susijusios su šalių sudarytos Taikos sutarties ribomis (jos turiniu), konstatavo aplinkybes, dėl kurių šalys Taikos sutartyje niekada nesitarė. Taikos sutartimi atsakovė ir ieškovė, be kita ko, susitarė, kad visi įsipareigojimai pagal Sutartį yra pasibaigę. Taip pat apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties įrodomosios ir prejudicinės galios.
43. CPK 42 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šalys gali užbaigti bylą taikos sutartimi. Teismas netvirtina šalių taikos sutarties, jeigu jos patvirtinimas prieštarauja imperatyviosioms įstatymų normoms ar viešajam interesui (šio straipsnio 2 dalis).
44. Įstatyme taikos sutartis apibrėžta kaip šalių susitarimas, kuriuo jos tarpusavio nuolaidomis išsprendžia kilusį teisminį ginčą, užkertą kelią kilti teisminiam ginčui ateityje, išsprendžia teismo sprendimo įvykdymo klausimą arba kitus ginčytinus klausimus (CK 6.983 straipsnio 1 dalis).
45. Savo esmė taikos sutartis yra civilinė sutartis, kuria šalys laisvo apsisprendimo būdu (CK 6.156 straipsnis) išsprendžia ginčą, sutarties sąlygose pačios nusistatydamos savo teises ir pareigas, tačiau tik teismo patvirtinta šalių sudaryta taikos sutartis joms turi galutinio teismo sprendimo (lot. *res judicata*) galią ir yra priverstinai vykdytinas dokumentas (CK 6.985 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-261-611/2020, 13 punktas).
46. Kadangi esminis šios sutarties bruožas yra tarpusavio kompromiso suradimas abipusių nuolaidų būdu, tai taikos sutarties sąlygos neturi faktų konstatuojamosios, taigi ir tų faktų prejudicinės reikšmės, tačiau šalims ji svarbi jų subjektyvioms teisėms ir pareigoms nustatyti, t. y. ši sutartis turi šalių teises ir pareigas nustatančią reikšmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-522/2012). Ji įformina šalių valią suderinti skirtingas pozicijas ir būti teisiskai šio suderinimo įpareigotomis. Tai reiškia, kad taikos sutartimi nenustatomi faktai, nepriklausomai nuo to, kurioje civilinio proceso stadijoje ar kokia teise taikos sutartis patvirtinama (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-108/2010).
47. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje konstatavo, kad tai, jog atsakovė pagal šalių sudarytą Taikos sutartį, kuri yra patvirtinta įsiteisėjusia teismo nutartimi, įsipareigojo sumokėti ir sumokėjo 2018 ir 2019 metų prognozuojamas PSDF biudžeto išlaidas vaistui „Ranexa“ į biudžetą, sudaro pagrindą konstatuoti, kad atsakovė laikė, jog Sutarties galiojimas nesibaigė 2015 metais, ir pripažino savo pareigą mokėti lėšas į biudžetą vėlesniais metais, be kita ko, ir 2020 metais.
48. Visų pirma, teisėjų kolegija pabrėžia, kad atsakovė, keldama klausimą dėl Sutarties galiojimo ir remdamasi Taikos sutartimi, cituoja ne visą Taikos sutarties 2 punktą, nutyldama jos nuostatą, kad, atsakovei sumokėjus Taikos sutartyje nurodytas lėšas, visi jos įsipareigojimai pagal Sutartį būtų laikomi tinkamai įvykdytais ir ieškovė neturėtų jokių pretenzijų atsakovei, o visos šalių prievolės pagal Sutartį 2018–2019 metams būtų laikomos pasibaigusiomis. Taigi, priešingai nei teigia atsakovė kasaciniame skunde, Taikos sutartimi šalys nebuvo susitarusios dėl Sutarties galiojimo pabaigos, atsakovei įvykdžius Taikos sutartimi prisiimtus įsipareigojimus.
49. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį ir tai, kad bylos, kurioje buvo patvirtinta Taikos sutartis, ginčo dalykas ir šios nagrinėjamos bylos ginčo dalykas skiriasi. Nagrinėjamoje byloje ieškovė kreipėsi į teismą su prašymu įpareigoti atsakovę pasirašyti sutartį dėl 2020 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“, o byloje, kurioje patvirtinta Taikos sutartis, ieškovė kreipėsi į teismą su prašymu įpareigoti atsakovę pasirašyti Sutarties priedo pakeitimą dėl 2018 ir 2019 metų prognozuojamų PSDF biudžeto išlaidų vaistui „Ranexa“. Šia aplinkybe pareigiamas kasacinio skundo argumentas, kad, apeliacinės instancijos teismui priėmus skundžiamą nutartį, yra du skirtingi teismo sprendimai, t. y. teismo nutartis, kuri patvirtina Taikos sutartis, ir kasacine tvarka skundžiamą nutartį.
50. Teisėjų kolegija sutinka su atsakove, kad Taikos sutartis šiai nagrinėjamai bylai neturi prejudicinės galios, tačiau taip pat teisėjų kolegija nenustatė, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, būtų nukrypęs nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties teisinės galios.
51. Pagal CPK 176 straipsnio 1 dalį, įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja. Įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsisakymus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra (CPK 177 straipsnio 1 dalis). Pagal CPK 185 straipsnio 1 dalį, teismas įvertina byloje esančius įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais.
52. Kasacinio teismo praktikoje dėl įrodymų vertinimo pabrėžiama, kad reikia įvertinti kiekvieną įrodymą ir įrodymų visetą. Išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodinėjimo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokie išvada padaryti pakanka byloje esančių įrodymų. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-47-403/2023 32 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodymų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-18/2008).
53. Pagal įrodymų vertinimo taisyklės ir šio klausimu formuojamą anksčiau apertą kasacinio teismo praktiką, išvados dėl tam tikrų byloje esančių aplinkybių konstatavimo turi būti padarytos išsamiai ištyrus ir įvertinus su įrodinėjama aplinkybe susijusius įrodymus. Šiuo atveju sprendina, kad apeliacinės instancijos teismo nuoroda į teismo nutartimi patvirtintą Taikos sutartį laikytina tik vienu iš įrodymų, kuriais remėsi apeliacinės instancijos teismas, argumentuodamas Sutarties galiojimą 2020 metais, tačiau nedarantis esminės įtakos priimto sprendimo pagrįstumui, kadangi, kaip nurodyta anksčiau šioje nutartyje, apeliacinės instancijos teismas, konstatuodamas, kad Sutartis 2020 metais buvo galiojanti ir nebuvo pasibaigusi, vadovavosi teisės aktais ir pačios Sutarties nuostatomis.
54. Teisėjų kolegija, įvertinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį bei kasaciniame teisme šalių pateiktų procesinių dokumentų argumentus, konstatuoja, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti pagrįstais atsakovės kasacinio skundo argumentus, jog apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties įrodomosios ir prejudicinės galios.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

55. Apibendrinama šioje nutartyje išdėstytus motyvus, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kasaciniu skundu nepagrindžiama, jog bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas pažeidė proceso teisės normas, todėl naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį remiantis kasacinio skundo argumentais nėra teisinio pagrindo (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).
56. Šaliai, kurios naudai priimtas teismo sprendimas, jos turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteisiamas iš kitos šalies (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Netenkinus atsakovės kasacinio skundo, jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepriteisinas. Tačiau, netenkinus atsakovės kasacinio skundo, teisė į kasaciniame procese patirtų išlaidų atlyginimą įgyjo ieškovė.
57. Ieškovė nepateikė įrodymų, pagrindžiančių kasaciniame teisme turėtų bylinėjimosi išlaidų faktą ir jų dydį, todėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas (CPK 98 straipsnio 1 dalis).
58. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo patirta, todėl jų atlyginimo klausimas nesprendžiamas (CPK 96 straipsnio 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 7 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Drukas

Virgilijus Grabinskas

Agnė Tiknūtė